

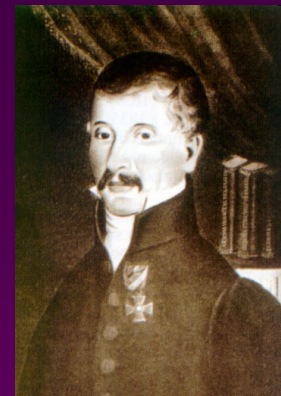
УСТАВНА ИСТОРИЈА СРБИЈЕ

Проф. др Небојша Ранђеловић

ДРУГИ СРПСКИ УСТАНАК И СТВАРАЊЕ ФАКТИЧКЕ ДРЖАВЕ

1815. година, Бечки конгрес

Други српски устанак

Усмени споразум Милош – Марашли-Али паша

НАРОДНА КАНЦЕЛАРИЈА и обнављање старих повластица

Фактичка власт и стварање фактичке државности

Формирање управне и судске власти

Ферман за Србију од 1820. године

1821. година, Грчки устанак

1826. година, Акерманска конвенција и Оделити акт за Србију:

„У свом прошенију, народ Србски жели: слободу богослуженија; да сам себи бира своје началнике; да има независимо унутрашње правленије; да се поврате отргнута од Србије окружја; да се разни данци у један сједине; да се Србима остави, да они управљају са имањем, које Турцима принадежи, под тим условијем, да се приходи отуд дају заједно у данку; да је трговина слободна; да се дозволи Србским трговцима, да могу путовати по отоманским областима с њиовим собственим пасошима; да могу уређивати болнице, школе, типографије; и на послетку да се забрани Турцима, да се осим они, који гарнизону принадеже, други не могу стањивати у Србију“.

1829. година Једренски мир и Хатишериф за Србију

ХАТИШЕРИФИ ОД 1830. И 1833. ГОДИНЕ

1830.

- Милош Обреновић на основу царског берата признат за наследног кнеза Србије;
- поверена му је унутрашња управа земљом „у договору са скупштином састављеном из поглавара (старешина) земље“;
- гарантована је слобода вере;
- утврђивање граница спорних нахија поверено је руско-турској комисији;
- данак је морао да буде коначно утврђен, а приходи од спахилука, који ће прећи у српске руке и под српску управу, морали су да буду процењени и придодати приходима од шест нахија које је требало вратити Србији;
- турске власти нису могле повећавати утврђен данак, нити се мешати у унутрашњу управу и пресуде земаљских судова;
- гарантована је слобода трговине и право коришћења српског пасоша у читавом царству;
- Кнез Милош је имао право да у земљи има војску која је неопходна за одржавање реда;

ХАТИШЕРИФИ ОД 1830. И 1833. ГОДИНЕ

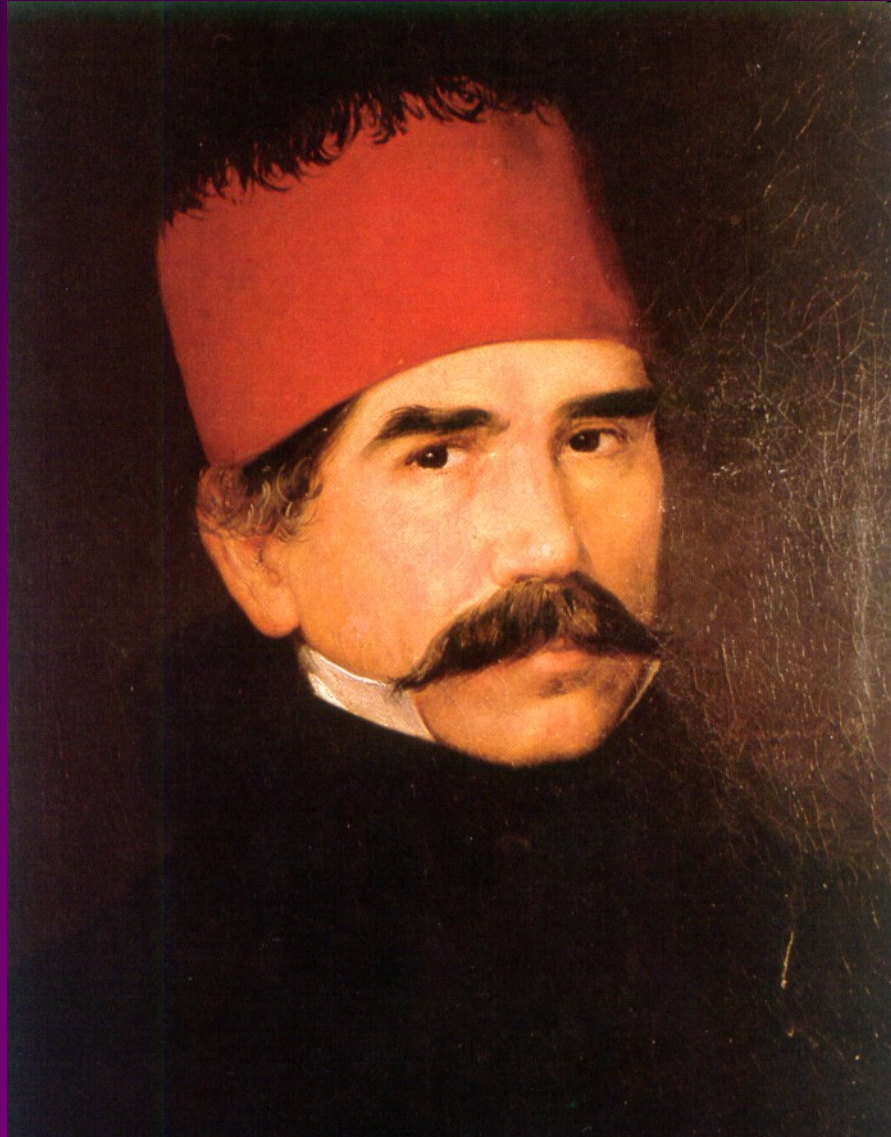
- гарантовано је несметано подизање школа, болница и штампарија;
- муслиманима је потпуно забрањено становање у Србији (осим у гарнизонима);
- непокретна приватна имања (мулк) муслимани су имали продати у року од годину дана, или од њих вући приходе тако што ће се процењена сума предавати са данком царској благајни да би била исплаћена власницима;
- митрополити и епископи, које буде народ изабрао, могли су добити постављење од патријарха, без обавезе да иду у Цариград;
- турским властима је забрањено ометање слободног пролаза поште;
- нова утврђења морала су да буду порушена;
- српски агенти стално станују у Цариграду, отправљају послове и заступају интересе Србије;
- УСПОСТАВЉАЊЕ САВЕТА

ХАТИШЕРИФИ ОД 1830. И 1833. ГОДИНЕ

1833.

- спорне нахије враћене Србији (у вези чега су издати посебни фермани паши београдском и паши видинском);
- рок за исељење Турака продужен је на пет година (изузев припадника гарнизона и Турака житеља вароши београдске);
- суживот Срба и Турака у вароши београдској утврђен је тако што ће београдски Турци, који нису припадници гарнизона, бити под покровитељством београдског паше, уз општу слободу кретања свих житеља вароши;
- оружје у пределу вароши могли су носити само Турци припадници гарнизона и Срби чиновници и припадници полиције;
- данак је сведен на 2.300.000 гроша, с тим да из те суме Порта плаћа надокнаду спахијама чија су добра припала Србима.

ПОЛИТИЧКИ ОДНОСИ У СРБИЈИ НАКОН ФОРМАЛНОГ СТИЦАЊА САМОУПРАВЕ

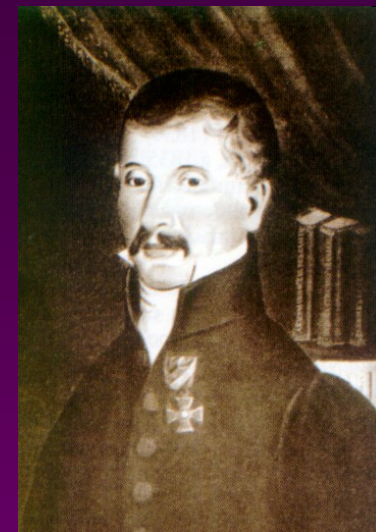

ДОНОШЕЊЕ СРЕТЕЊСКОГ УСТАВА

Нацрти Устава

1834. Милетина буна

1835. Сретењска скупштина

САДРЖИНА СРЕТЕЊСКОГ УСТАВА

Пуна систематика

Србија је

„нераздјелно и у правленију свом независимо Књажество по признанију Султана Махмуда другог, и Императора Николаја првога“.

САДРЖИНА СРЕТЕЊСКОГ УСТАВА

Уставна материја распоређена у четрнаест глава:

1. Достоинство и простор Србије,
2. Боја и грб Србије,
3. Власти сербске,
4. О законодавству и о начину како га ваља водити вообште,
5. О Књазу србском,
6. О државном Совјету,
7. О власти судејској,
8. О народној скупштини,
9. О цркви,
10. О финансији (азнадарству),
11. Обштенародна права Србина,
12. Права чиновника,
13. Промјене и додатци к уставу књажества Србије
14. Закљученије.

УКИДАЊЕ СРЕТЕЊСКОГ УСТАВА

Руски посланик у Цариграду Бутењев: „француско-швајцарска конституција“; У Србији праве „револуционарне конституције“.

Аустријски интернунције у Цариграду, у писму кнезу Метерниху: „Сретењски устав је једна од заблуда XIX века.“

Портин министар спољних послова: „Устав заразан“.